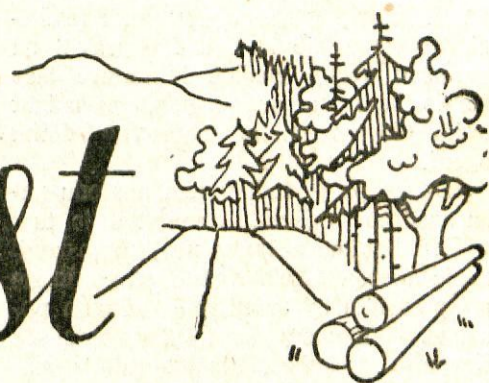

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

LETO I. — STEV. 35

NOVO MESTO, 21. oktobra 1950

Izhaja tedensko

Tkalstvo Bele Krajine

Bela Krajina ima staro tradicijo v domačem tkalstvu, ki je izviralo iz potrebe, ker je bila ta deželica vedno zamenjana in je trpela na posledicah prejšnjih vojn in slabih gospodarskih razmer. In tako se je ohranilo domače tkalstvo do zadnjih let, ko je postalo zopet za časa Narodnoosvobodilnih borb najna potreba in se je obdržalo še do današnjih dni.

Ljudska oblast je našla v teh krajih dobro podlago za razvoj domačih obrti, ki prehajajo deloma že danes v umetno obrt in se bodo s sistematskim delom razširili in izpolnili že v teku prihodnjih let. To akcijo je začel Državni prodajni zavod »DOM« v Ljubljani in vodi to delo že tretje leto. Uspehi so tako vidni in tako razveseljivi, da vidi tudi ljudstvo koristi akcije in se vključuje v to delo vedno bolj in bolj. Na razstavi vidimo že dvajset različnih vrst belokranjskih tkiv, ki so uporabne za najrazličnejše predmete, ki so važni tudi za izvoz, predvsem pa za domačo uporabo. Prikazani so posamezni vzorci oblek, srajc, torbic, knjižnih ovojev in tudi vezenin, ki so kombinirane z usnjem, kar je prvenstveno izvozna material. Bodočo zimo bo več strokovnih tečajev, na katerih se bodo usposabljal nadarjene tkalke za ornamentalno tehniko, ki je v inozemstvu posebno priljubljena. Če bodo lokalni faktorji podpirali od svoje strani to akcijo, bodo lahko tudi participirali na izvoznih dinarjih, kar je velikega pomena za Belo Krajino, ki se danes obnavlja in raste v njej novo življenje, ki bo pokazalo, da je bilo vredno velikih žrtev, ki jih je Bela Krajina žrtvovala za časa Narodnoosvobodilnih borb.

Za naprej bi bilo potrebno, da se posveti posebna pažnja tehničnim rastlinam predvsem lanu in konoplji, da se doseže na isti površini večji pridelek, kar že praktično prvi poskusi, ki se želajo, tudi kažejo. Velika potreba je pa, da se zboljša zelo zaostalo in primitivno belokranjsko ovčarstvo, ki bo dajalo material za razne tkanine in pletiva in se bo tako življenjski standard našega delovnega ljudstva dvignil. Osnovati bi bilo ovčarsko farmo, ki bi skrbela za razplod dobrih plemenskih živali in tako lahko že v par letih zboljšamo ovčarstvo, ki bo dajalo tako dovolj materiala za oddajo kakor tudi za osebno uporabo. Poizkusilo naj bi se tudi s križanjem izbranih domačih živali s plemenitimi, da se doseže, katera pasma bi v Beli Krajini najbolje uspevala. Če se ovčarstvo zboljša, bo naravna posledica, da se v Beli Krajini postavi majhna predilnica, ki bo predla volno za domače pletilje in tako bo neprimerno bolje izkoriščen čas za delo samo, kakor pa, da se danes cele zimske noči mučijo Belokranjce z ročnim predenjem. Takšne zadeve so danes lahko dosegljive in rast industrije v Beli Kra-

žunič Janez:

BELA KRAJINA NEKDAJ IN DANES

Bela Krajina, ta dobra deželica s svojimi naravnimi lepotami in zelo milim podnebjem je v svoji preteklosti vedno veljala za gospodarsko pasivno deželo. Politični mogotci raznih strank so na račun poštenosti in revščine belokranjskega ljudstva kovali svoj politični kapital, včasih pa so vrgli Belokranjecem kakor drobtinico, kakor mišičino iz bogatinove mize. Bil je že velik dogodek, če je cestni odbor dobil

njive prešle v nanasitna žrela takratnih bank ali pa v malhe sicer dokaj redkih vaških oderuhov. To so bili predvsem nekateri klerikalni župani, vaški gostilničarji in trgovci, ki so osušili našega kmeta za vsak težko pristradani belič. Od teh se je belokranjsko ljudstvo izpošojevalo denar za visoke obresti in postajalo iz dneva v dan vse bolj in bolj odvisno od njih.

Jasno je, da je tako gospodarsko

GRADILI SO NA NOVO

Po zmagoviti Narodnoosvobodilni borbi je Bela Krajina nadaljevala svojo revolucionarno pot. Začela je graditi svoje gospodarstvo. Prva zmaga belokranjskega ljudstva po osvoboditvi je bila obnova belokranjske železnice. Izvedla se je agrarna reforma, nacionalizirala so se večja podjetja, organizirale so se namesto špekulantskih trgovin splošne zadruga. Življenje je začelo iti v smeri izgradnje gospodarstva in obnove v vojni opustošenega podeželja, z deli obnovitvenih zadrug.

Leta 1946. so začeli graditi prvič v zgodovini Bele Krajine prvo tovarno »Belsad«, ki danes že ponosno, lepo urejena stoji v Črnomlju in služi svojemu namenu. Zgrajena je že druga belokranjska tovarna šolskih učil, ki je za Belo Krajino ogromnega pomena. Vse bolj in bolj se modernizira rudnik Kanižarica, ki ima tudi po vojni zgrajeno in lepo urejeno rudniško kolonijo, v kateri naši rudarji po svojem trudapolnem delu najdejo ugoden počitek in razvedrilo. Zgrajen je most v Črnomlju, ki je ponos in okras mesta in okolice, obenem pa ogromna gospodarska pridobitev. Da bo ta bivša partizanska prestolnica Črnomelj dobila tudi lepše lice, je v največjem teku delo na urejevanju vodovoda, kanalizacije in tlakovanja ceste.

O elektrifikaciji pred vojno sploh ne moremo govoriti. Saj smo imeli v celi Beli Krajini elektrificirane samo tri vasi. Danes je elektrificirano 80% vasi. Ne bo dolgo, ko bomo elektrificirali še ostale predele Bele Krajine.

V Gradcu se gradi opekarna, ki je že letos dala prvo proizvodnjo in se bo razvila v podjetje, ki bo krilo potrebe Bele Krajine. Dalje se izpolnjuje strojno pletilstvo, žaga in mlin »Zora«, ki so zelo važna podjetja. Prva belokranjska železolivarna je sicer majhen obrat, vendar se je po vojni izpopolnil in je danes zelo važno podjetje za izdelavo predmetov široke potrošnje. Izdeluje tudi razna strojna dela, kar je zelo važno za Belo Krajino. Zelo se razvija tudi usnjarska proizvodnja in mizarstvo, ki si s svojimi izdelki uspešno utirajo pot v gospodarstvo.

NOVA POTA KMETIJSTVA

Belokranjsko kmečko gospodarstvo je znano po svoji razdrobljenosti. To nampotrjuje dejstvo, da je na 9.092 ha obdelovalne zemlje 4.895 kmečkih gospodarstev. V stari Jugoslaviji strojev sploh niso poznali, zato je bil pridelek zelo majhen, katerega so morali znositi na trg po zelo nizkih cenah, da so si nabavili najnujnejše potrebščine, kakor vžigalice in sol. Ni bil osamljen primer,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Črnomeljski frontovci so z velikim veseljem poprijeli za delo, ko so sklenili, da bodo zgradili most. Danes je ta most ponos Črnomeljcev in okolice ter važen gospodarski objekt.

par tisočakov za popravilo te ali one poti, ki pa so po navadi ostali v žepih gramoznih špekulantov, kateri so jemali v zakup gramoz za razna popravila poti. Razni politični mešetarji so vedno pitali Belokranjce le z obljubami. Zlasti ob volitvah so hodili merit vodovode, ceste, obljubljali elektriko, tovarne itd., nikoli pa niso ničesar napravili.

Ljudje so zaradi revščine zapuščali svoje domove in si iskali zaslužka drugje po svetu odkoder so se vračali potem, ko so pustili svoje moči v tujini. S seboj so prinesli par dolarjev ali frankov, ki so skopneli v nekaj mesecih in revščina se je nadaljevala. Saj nam je znan pregovor: »Dolarji so samo za eno leto, kakor krompir.«

Ni torej čudno, da se je spričo takih razmer v Beli Krajini po prvi svetovni vojni politična situacija zelo zaostala. Ljudje so bili s politiko stare Jugoslavije skrajno nezadovoljni. Brezmenja so se povečala. Posesstva so se zadolževala. Vse pogosteje je na kmetijah pel boben. Kmečka posestva so ali v celoti ali pa samo posamezne najboljše

ji dokazuje, da lahko stroj zelo razbremeni človeka in mu koristi, če je v rokah skupnosti, kakor pa svoj čas, ko so izrabili kapitalisti tako stroje kakor tudi delavca v svoje sebične namene.

stanje povzročalo politično vrenje med ljudmi. Volitve, ki so bile le pesek v oči, so bile vsakokrat burnejše. Ljudstvo so ob takih prilikah pa tudi sicer, krotili množestvilni žandarji. V Dragatušu so ob znanih krvavih volitvah »Jevtiča« pokale puške. Padle so žrtve za pravice delovnih ljudi, ki so na revolucionarni način iskale izhoda iz tako težke gospodarske politike in žandarskega režima.

V takem gospodarskem položaju in političnem razpoloženju je ljudstvo Bele Krajine pričakalo zlom stare Jugoslavije. Raznih Kocetov in njemu podobnih, ki so se s politično prevaro spravili na poslanske stolčke, ni bilo na spregled. Izdali so Belo Krajino. Ljudstvo je ostalo samo. Vzelo je usodo v svoje roke, se pod vodstvom Komunistične Partije združilo v OF, se borilo zoper okupatorja in domače izdajalce in za ceno visokih žrtev zmagalo. Kateri partizan ne pozna borbe belokranjskega ljudstva, hrabrih belokranjskih fantov in moč, mladincev in mladink in žena, ki so dali od sebe vse, mnogi tudi življenje. Žrtvovali so svoje premoženje in sicer zato, da se staro nikdar več ne povrne. Da si na razvalinah starega, krivičnega protiljudskega reda zgradijo novo, pravično, ljudsko demokratično, politično in gospodarsko življenje.

(Nadaljevanje s 1. strani)

da so zjutraj gospodinje v svoji revščini, ko so vstale in hotele napraviti na ognjišču ogenj, gledale iz katere hiše se že kadi, kamor so pohitele nažgat trsko, da so potem napravile doma ogenj.

Danes pa je tudi v tem pogledu naša vas na boljšem. Kmetijstvo je tudi v Beli Krajini našlo v novi Jugoslaviji svoje mesto. Zelo važno vlogo imajo pri preusmeritvi kmetijstva državna posvetva: Vinomer, Mestni log, pitališče Krupa, Črmošnjice, Planina itd.

Vendar je v kmetijstvu še vse premalo napravljenega. Pogoji v kmetijstvu so vsekakor veliki. Veliko bolj se bomo morali posvetiti kmetijstvu, poljedelstvu, živinoreji, sadjarstvu, vinogradništvu in gozdarstvu. Na račun belokranjskih stelnikov in raznih še danes nerodovitnih planjav je potrebno razširiti obdelovalne površine in na splošno dvigniti rodovitnost. Kemičen pregled kmetijskega znanstvenega zavoda je ugotovil, da je potrebno zlasti v nižinskih predelih apnenje kislinskih zemljišč in jesensko globoko oranje, ki omogoča zemlji obdržati vlago in tako zavarovati rastline pred sušnimi leti.

V živinoreji, tej najvažnejši kmetijski panogi, katero je vojna zelo občutno prizadejala, smo dosegli predvojno število. Izboljšala se je tudi pasma. Vendar pa je potrebno za prehrano živine v zimskih mesecih zgraditi čim več silosov-provizorijev. Pašo bomo morali izrabiti do zadnje meje možnosti. To velja zlasti v letošnjem letu, ko je suša prizadejala krmske površine. Potrebno pa je povečati število ovac, saj imajo Adlešiči, Preloka, Vinica, Sinji vrh, Stari trg, Talčji vrh, Suhor in Semič zato zelo dobre pogoje.

Poleg živinoreje je sadjarstvo ena izmed glavnih panog kmetijstva. Z ozirom na bodoči razvoj sadjarstva je zgrajena v Črnomlju tovarna Belsad. Treba je priznati, da je v tem pogledu še premalo napravljenega. Zato je naloga oblasti, kakor vsakega posameznika, da v tej smeri razvija delavnost. Zlasti primanjkuje dobrih sadik, s katerimi naj obnovijo opustošene sadovnjake. Zamenjati bo treba stare obstoječe nasade in jih razširiti. Potrebno bo čistiti sadno drevje, katero je znatno okuženo po amerškem kaparju San Jose.

Poleg sadjarstva je znano vinogradništvo, katero je v času NOB pretrpelo občutno škodo. Je pa delo po vojni občutno napredovalo pri obnovi vinogradov. Potrebno pa je, da OIO zagotovi zadostno število trsnih sadik za obnovo nasadov, ter usmerja cepljenje na ustrezne sorte.

ZADRUŽNIŠTVO JE POT BLAGOSTANJA

Kmečko delovno združništvo, ki naj omogoči kmetom naprednejše, lažje in donosnejše kmetijstvo, naj dvigne pridelke po količini in kakovosti. Združništvo se še ni razmahnilo, kakor bi bilo z ozirom na visoko politično zrelost in zavest belokranjskega ljudstva pričakovati. Tu bodo vsekakor morale že obstoječe kmečko delovne zadruge, združne ekonomije, politične organizacije in pa ljudska oblast pri organizaciji dela pomagati. V Beli Krajini bo treba osnovati večje kmetijske obrate, ki bodo sposobni zlasti v ravninskih predelih uporabljati stroje, ki jih bo dala naša hitro rastoča industrija. Ti veliki obrati se bodo lahko posluževali kmetijske znanosti, katera je po vojni tudi pri nas občutno napredovala.

Naše kmetijske delovne zadruge, kakor tudi državna posestva, so kljub težavam in napakam v kratkem času dosegle znatne uspehe ter večje in boljše pridelke. V Gribljah in Stražnem vrhu so zgrajeni veliki hlevi, ki

Kmetijski svetovalec

Ukrepi za obvarovanje živinskega staleža

Na osnovi odredbe Zvezne vlade o ukrepih za zagotovitev prehrane prebivalstva in obvarovanje živinskega fonda, je Svet za kmetijstvo in gozdarstvo VLRS in Ministrstvo za kmetijstvo izdal vsem okrajnim, krajevnim ljudskim odborom in vsem državnim in združnim gospodarstvom sledeča navodila:

1. Z ustreznimi ukrepi mora biti zagotovljeno pospravilo vseh jesenskih pridelkov, ki pridejo v poštev za prehrano živine. KLO so glede obvezne pokositve sena že prejeli navodila, da se vsa krma pospravi pravočasno. S skrajno doslednostjo moramo doseči obvezno pospravljanje vseh jesenskih pridelkov, ki morejo služiti za krmiljenje živine in to na vseh sektorjih lastništva. Vsi kmetovalci, kakor tudi združna in državna posestva, morajo obvezno pasti živino, dokler bo mogoče. S pašo bo prihranjeno veliko krme za zimo. Sabotažno dejanje je vsak primer, kjer je na razpolago paša, pa se živina krmi v hlevu z razno krmo. Za pašo se lahko izkoristijo vse površine, ki imajo pašo, ne glede, če lastnik dovoli ali ne.

2. Vsa socialistična gospodarstva in privatniki so zadolženi, da napravijo čim večje število silosov. Ker je bil letos slab pridelek krme, je siliranje izredne važnosti, ker le na ta način moremo shraniti vsa sočna krmila brez večjih izgub, in jih bodo lastniki lahko uporabili za krmo v zimskih mesecih, ko bo potreba po krmi največja. Socialistična gospodarstva so obvezana, da zgrade toliko silosnih jam, kolikor imajo na razpolago krme, ki pride v poštev za siliranje. Upravni odbori podjetij in upravni odbori zadrug so pod osebno odgovornostjo zadolženi za napravo silosov in siliranje krme. Privatna gospodarstva zadolžujejo KLO in jim določijo koliko silaže morajo pripraviti. Vsa gospodarstva, ki tega ne bodo takoj pokrenila, mora KLO takoj pozvati na odgovornost, ker je jasno, da brez silirane krme ne bodo mogla doseči obveznih planov vzreje živine. Takoj morajo ukrepati proti tistim, ki nočejo silirati krme in imajo za to na razpolago razne vrste krme. Za silažo se lahko uporabijo preprosti silosi t. j. kadi, cisterne, neizkoriščeni vodnjaki in v ta namen pripravljene jame v zemlji. Kjer je možnost naj se napravijo solidnejši silosi. Kakor je važno siliranje krme za prehrano goveje živine, je važno tudi siliranje krme za prašiče. Krompir naj se silira v kadeh, skupaj z deteljo, repo, peso. Samo s siliranjem ohranimo krompir za krmo poljubno dolgo brez večjih izgub.

Kmetovalci naj si ogledajo stalne silose ali provizorije na najbližjih državnih ali združnih posestvih. Vso pomoč pri gradnji silosov naj nudijo kmetovalci, ki imajo že silose in imajo že izkušnje s siliranjem krme. Pomoč bodo nudili tudi upravni državnih posestev in poverjeništvu za kmetijstvo. V vsakem KLO naj se takoj napravi primeren silos in KZ in KLO naj povabita vse kmetovalce, kjer je potrebna graditev silosov, da si ogledajo silos. Siliranje čim večje količine krme je nujno potrebno v vseh krajih, ki so bili občutno prizadeti po suši. Brezpogojno se morajo silirati vsi razpoložljivi in za siliranje primerni pridelki, da bo tako ustvarjena čim večja zaloga krme.

3. Vsi pridelki, ki morejo služiti za krmo, se ne smejo uporabljati za steljo ali v druge svrhe. Vso slamo je uporabiti za krmo, steljo pa naj si gospodarstva preskrbe z grabljenjem listja ali na druge načine. Kjer je potrebno naj ljudski odbori izposlušujejo dovoljenje za grabljenje listja po državnih gozdovih. Vsa gospodarstva naj že sedaj točno

gub. Kmetovalci naj si ogledajo stalne silose ali provizorije na najbližjih državnih ali združnih posestvih. Vso pomoč pri gradnji silosov naj nudijo kmetovalci, ki imajo že silose in imajo že izkušnje s siliranjem krme. Pomoč bodo nudili tudi upravni državnih posestev in poverjeništvu za kmetijstvo. V vsakem KLO naj se takoj napravi primeren silos in KZ in KLO naj povabita vse kmetovalce, kjer je potrebna graditev silosov, da si ogledajo silos. Siliranje čim večje količine krme je nujno potrebno v vseh krajih, ki so bili občutno prizadeti po suši. Brezpogojno se morajo silirati vsi razpoložljivi in za siliranje primerni pridelki, da bo tako ustvarjena čim večja zaloga krme.

4. Strogo je zabranjeno klanje plemenske živine in izloči naj se že takoj vsa neproduktivna živina. Da bo plan obvezne reje izpolnjen, mora biti izkoriščena jesenska paša do skrajnosti in se mora silirati in pripraviti za zimske mesece čim več krme.

5. KLO so zadolženi, da seznanijo vsa gospodarstva z odredbo Zvezne vlade o ukrepih za zagotovitev prehrane prebivalstva in ohranitev živinskega fonda. KLO in množične organizacije nadzorujejo izvajanje odredbe in danih navodil ter morajo vse kršilce prijavljati Javnemu tožilstvu in zahtevati kaznovanje. K sodelovanju za izvajanje danih nalog je pritegniti vse množične organizacije, ker je ohranitev staleža živine osnova za napredek kmetijske proizvodnje v naslednjih letih in za uspešno izpolnjevanje vsega gospodarskega plana. Štednja s krmo in pravilna uporaba pašne in vseh krmil, ki so uporabna za prehrano živine bodo pa v korist samim gospodarstvom, ker bodo lahko morebitne prihranke sena ugodno vnovčili.

Novo mesto, 13. oktobra 1950.

O. V.

Zamenjava krompirja

Vsakemu kmetovalcu je znano, da mora na nekoliko let premenjati seme krompirja. Zaradi raznih ovir in ker se je odkup krompirja redno izvršil že v jeseni, marsikdo spomladi ni mogel zamenjati krompirja za seme. Da je v okrajih Novo mesto, Črnomelj in Trebnje potrebna zamenjava krompirja, je vsakemu jasno. Ob jesenskih oddajah krompirja tarnajo kmetovalci, da so imeli slab pridelek krompirja, čemur je glavni vzrok, da je krompir že izrojen — napaden po raznih boleznih. V letošnjem letu smo glede oddaje kmetijskih pridelkov uvedli nov način. Vsakdo je že sedaj prejel od KLO odločbo z navedbo količine kaj in koliko mora v prihodnjem letu prodati obvezno državnim odkupnim podjetjem. Ta način oddaj bo nujno prisilil vsakega, da bo podvzel vse korake, da bo v prihodnjem letu pridelal čim več krompirja. Razumljivo pa je, da je le dobro in zdravo seme pogoj za velike ha pridelke. Ne pomaga mnogo gnojenje in dobra obdelava, če uporabljamo za seme krompir, ki je zrastel od bolnih rastlin — virusne bolezni, obročkavost krompirja itd. Vsi oni kmetovalci, ki imajo slab semenski krompir, naj vse to dobro premislijo in naj naroče semenski krompir pri svoji KZ.

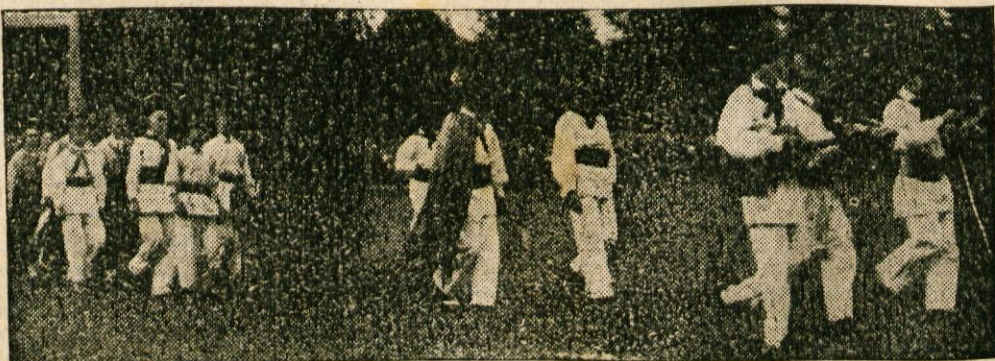
Ministrstvo za kmetijstvo in Semnarna sta pričela v letošnjem letu z obsežno akcijo zamenjave krompirja med okraji. V semenske svrhe bo dodeljen krompir 2 vrst, in sicer odbrani semenski krompir in priznani semenski krompir. Odbrani semenski krompir se odbira v času odkupa v onih okrajih ki imajo še dobro seme. To so okraji Postojna, Jesenice, Tolmin, Kranj, Kamnik in Grosuplje. Priznani krompir so pa

tekem leta pregledovale posebne komisije na vseh sektorjih lastništva. Odbrani semenski krompir ne bo sortno čist, važno pa je, da prihaja iz okrajev, ki imajo dobro seme in je s tem tudi zagotovljen v prihodnjem letu dober pridelek. Vsakdo ga lahko po sortah odbere in bo že drugo leto imel na razpolago sortno čist krompir. Priznani semenski krompir je pa sortno čist in je bil priznan samo na onih posevkih krompirja, kjer so bile rastline zdrave in imajo nadpovprečen ha pridelek.

Krompir bo dobavljen KZ v posameznih področjih. Vsakdo, ki hoče zamenjati krompir, mora predhodno oddati isto količino krompirja KZ in pri prevzemu semenskega krompirja doplačati 1.20 din za kg. Ti stroški nastanejo zaradi prevoza krompirja iz raznih krajev. Priznani semenski krompir bo tudi na razpolago za privatni sektor. Tu je pa doplačilo večje, ker so pridelovalci priznanega krompirja prejeli premije. Doplačilo za priznani semenski krompir je različno in se ravna po oceni (razredu) in glede na to, če spada krompir v skupino jedilnih ali industrijskih sort. Doplačilo znaša od din 1.30 do din 1.80 za kg. Da bo krompir, ki ga bodo prejeli pomezne KZ za zamenjavo takoj razdeljen, naj vsakdo takoj prijavi pri svoji KZ, da želi zamenjati krompir. Če bomo imeli predhodne prijave, bo razdeljevanje hitro potekalo in in se bo tudi krompir lahko pravilno razvozil po posameznih zadrugah.

Dolžnost KLO in KZ je, da obveste vse kmetovalce na možnost zamenjave krompirja. Spomladi ne bo več možnosti in zato naj vsakdo pohiti in zamenja slabo seme krompirja z zdravim semenom.

O. V.

Ljudska igra in ples »Zeleni Juriš« kaže veselje Belokranjca ob nastopu pomladi, ko se vsa priroda pripravlja na novo življenje.

